

de
Correspondent

ARJEN VAN VEELEN

AMERIKANEN LOPEN NIET

LEVEN IN HET HART VAN DE VS

© 2018 Arjen van Veelen

Omslagontwerp Leon Postma en Leon de Korte (*De Correspondent*)

en Martijn van Dam (Momkai)

Art direction Harald Dunnink (Momkai)

Illustratie auteur Cléa Dieudonné

Redactie Harminke Medendorp

Eindredactie Andreas Jonkers

Correctie Annelieke Tillema

Vormgeving binnenwerk Pre Press Media Groep

Productiebegeleiding Tim Beijer

ISBN 9789082821635

NUR 320

De auteur ontving voor dit boek een reisbeurs
van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

ARJEN VAN VEELLEN

AMERIKANEN LOPEN NIET

LEVEN IN HET HART VAN DE VS

*de
Correspondent*

2018

Inhoud

Dit land maakt me bang	9
Amerikanen lopen niet	19
Een complete Amerika-ondeskundige	31
De hoofdstad van de witte beschaving	41
Geen kauwgom kauwen voor de rechter	53
Zomaar een boze zwarte man	59
Een lofzang op St. Louis	63
Boodschappen doen aan de Road of Dreams	69
Als Jack Kerouac zwart was	77
De Amerikanen die wel lopen	85
Een ironische roadtrip naar Parijs	91
Vrienden maken in St. Louis	101
Vuurwerk of schoten	111
Dominee in de vallei des doods	123
De hut in het heartland	131
Een verrassing voor Donald Trump	141
Kerst, kip en kapitalisme	149
Een storm op de Missouri	163
Toerist in eigen land	175
Met een knipmes door Europa	179
Trump is niet het probleem	185
Een straatfeest op Main Street	187
Het geluid van voeten op asfalt	197
<i>Verantwoording en dankwoord</i>	201
<i>Bronnen</i>	203

Voor Rosanne, zonder wie ik St. Louis nooit had gezien

HET HART VAN DE VS

St. Louis
Woonplaats Arjen

Plato
Het demografisch hart van de VS

Door Arjen bezochte plekken
Tijdens zijn verblijf in St. Louis

Route 66
Historische autoweg

DE REGIO ST. LOUIS

Eerste huis van Arjen
In de gemeente Vinita Terrace

Tweede huis van Arjen
In de wijk Tower Grove East

De Arch
Bekendste landmark van St. Louis

The Writer's Room
Werkplek van Arjen

Academisch ziekenhuis
Werkplek van Arjens vrouw

Baden
Wijk waar Chuck woont

Ferguson
Woonplaats Michael Brown

Forest Park
Dichtstbijzijnde park eerste huis

Tower Grove Park
Dichtstbijzijnde park tweede huis

Cahokia
Middeleeuwse indianenstad

Vliegveld
Lambert-St. Louis

Route 66
Historische autoweg

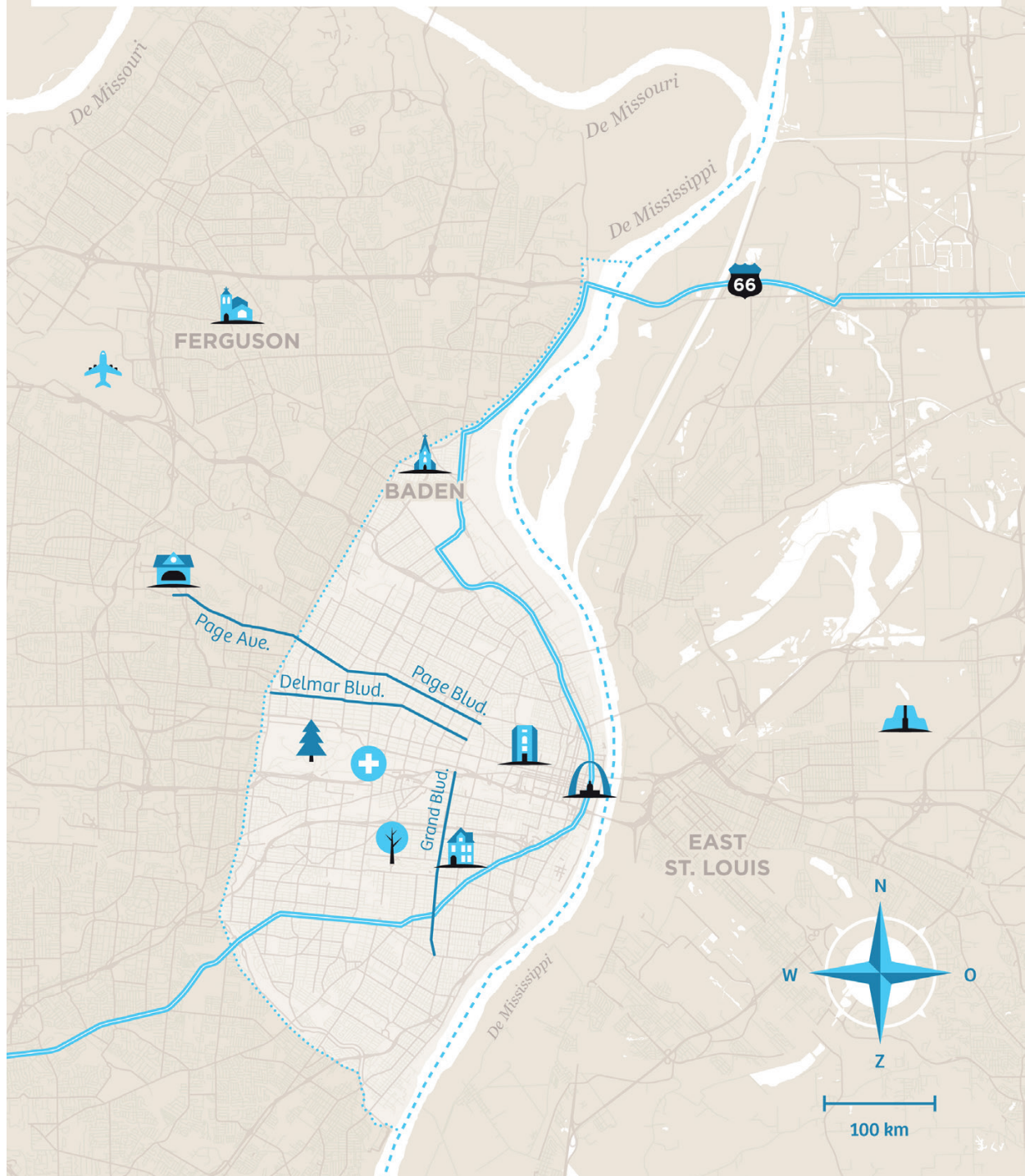
Belangrijke straten
Die voorkomen in dit boek

Stadsgrens
Van St. Louis

Staatsgrens
Missouri en Illinois

Dit land maakt me bang

Het is drie uur in de ochtend als we wakker schrikken van luid gebons op de voordeur.

‘Hoorde jij dat ook?’

Natuurlijk hoorde ze het. Maar we durven geen van beiden naar het raam om te zien wie er in het holst van de nacht beneden op de veranda staat. Het zal geen bekende zijn, want we kennen hier nog niemand, behalve de overbuurman.

Toch even gluren. Buiten is het pikkedonker, niets te zien. Alleen krekengeluiden te horen.

Wie van ons sluipt naar beneden? Er hangen nog geen gordijnen. Straks is het een valstrik, kijk je zo in de loop van een pistool – zulke dingen gebeuren hier, heb ik gelezen.

Terug onder de lakens. Doen alsof het de wind was? Of een boos wasbeertje?

‘Laten we maar niet stoer doen’, zeg ik.

Maar beneden op de keukentafel ligt een envelop met drieduizend Amerikaanse dollars met elastiekjes eromheen: de borg en de eerste maanden huur van ons droomhuis.

En weer klinkt het gebons, luider en driftiger. Onze harten bonken nu mee.

Drie dagen geleden zijn mijn vrouw en ik met onze kat en vier koffers naar St. Louis, Missouri gevlogen, een stad aan de rivier de

Mississippi, niet ver van waar die samenvloeit met de Missouri – veel meer dan dat wisten we niet. Alleen nog wat Wikipediafeitjes:

Het Budweiserbier komt er vandaan.

De rapper Nelly, bekend van de hit *Hot in Herre*, woont er.

De honkbalclub St. Louis Cardinals is een van de beste van Amerika.

De bekendste attractie is de Arch, een roestvrijstalen triomfboog van 192 meter hoog.

Geen heel toeristische stad, geen place to be, maar we zijn hier ook niet als toeristen. We zijn hier beland door een speling van het lot. Beter gezegd, vanwege een melkzuurbacterie.

Mijn vrouw is microbioloog, ze deed in Amsterdam promotieonderzoek naar de bacterie *Lactobacillus johnsonii*. Ze wilde verder onderzoek doen naar een verwante bacterie, *crispatus*. En dat bleek maar op een paar plekken ter wereld te kunnen, waaronder een laboratorium in St. Louis. We moesten googelen om te weten waar dat lag. Daarna pakten we onze biezen, vlogen een bacterie achterna, naar het beloofde land.

Amerika trok me nooit zo. Ik ben er ook nooit geweest, op een paar dagen New York na. (En je kunt je afvragen of je New York wel mag meetellen, het leek me eerder een eiland op zich.) Ik reis liever naar plaatsen die me nieuw of spannend lijken: Algiers, New Delhi, Shanghai. Amerika? Dat land kon ik al blind uittekenen, dacht ik altijd, dankzij boeken, bioscoopfilms en het *NOS Journaal*. In Amerika zijn de snelwegen leeg met gele strepen. De mensen zijn er joviaal, iets te dik (en iets te oorlogszuchtig). Ze lopen daar met grote bekers koffie over straat. Er spiegelt neonlicht op nat asfalt. Sterker, ik woonde al jaren in Amerika: Nederland leek me altijd een Amerikaans satellietstaatje, met dezelfde iPhones en McDonald's-friet, dezelfde straaljagers, dezelfde woorden, dezelfde debatten over 'wit privilege' en 'institutioneel racisme'.

Elke sneeuwvlok in New York was *breaking news* in Nederland. Om nog maar te zwijgen over de krankzinnige hoeveelheid aandacht voor de Amerikaanse presidentsverkiezingen. Op Instagram was altijd wel iemand bezig met een *roadtrip* door de eindeloze States, zelf vond ik het leukste van Amerika dat je er helemaal niet heen hoefde om er te zijn geweest. Amerika kwam wel naar je toe, of je wilde of niet.

Dat ene tripje naar New York was me trouwens uitstekend bevallen én had mijn vermoedens bevestigd: bijna alles wat ik er zag, had ik al eens gezien.

Zoals die plek waar de Twin Towers niet meer stonden. De gele taxi's. De prachtige kunst in het Museum of Modern Art. Ook ik had me daar door de menigte gewurmd om een foto te maken van *De sterrennacht* van Vincent van Gogh. Ik had zelfs even overwogen om ook een stadstour te boeken langs de filmlocaties van hitseries als *Sex and the City*. Dat leek me het hele idee van naar Amerika gaan: plekken bezoeken die je al eens zag. De films en series nareizen.

Maar verder: waarom in vredesnaam naar een land gaan dat je allang kent?

St. Louis kende ik dan weer niet van de film. Je hoorde sowieso zelden wat over die stad. Dat kwam waarschijnlijk, zo redeneerde ik voor we vertrokken, omdat er in St. Louis nooit iets van belang gebeurde. St. Louis klonk niet zo magisch als New York of Los Angeles, eerder als een soort Luik of Almelo.

En eerlijk gezegd kwam dat me uitstekend uit. De afgelopen jaren had ik als columnist bij *NRC Handelsblad* gewerkt, maar ik was een beetje moe geworden van de eeuwige nieuwscyclus, en mijn eigen mening was me gaan vervelen. Mijn droom was eindelijk een roman te gaan schrijven, ik had al een synopsis gemaakt, zelfs al een contract getekend, champagne erbij. Het moest gaan over Alexander

de Grote. Het zou zich afspelen in Alexandrië. Het zou een roman worden over onsterfelijkheid, vriendschap en beschaving.

Dus dat vertelde ik mijn vrienden: ik ging in Amerika mijn magnum opus schrijven, in een stad waar nooit wat gebeurde, in een land dat ik al kende. En ik propte vervolgens mijn koffers vol met boeken; niet over Amerika, maar over oude Grieken en over ruïnes van het antieke Egypte.

Had ik me vooraf beter moeten inlezen? Absoluut. Maar zou er wel een reisgids bestaan die me had kunnen waarschuwen voor wat ik hier in St. Louis zou aantreffen?

Misschien hadden de lage huurprijzen ons moeten opvallen. In Nederland hadden we een oproepje gezet op Craigslist, het Amerikaanse Marktplaats. Algauw reageerde ene meneer Roth, we spraken hem via Skype. Meneer Roth was geen directe familie van de beroemde schrijver, wel een Jood uit New York.

De druk gebarende zestiger bleek gepromoveerd in de scheidkunde. Hij gaf les op een zwarte school in St. Louis, als appeltje voor de dorst knapte hij huizen op om te verhuren. Voor ons had hij een vrijstaand, bakstenen huis in de aanbidding, gebouwd in 1927, geheel gerenoveerd. Houten veranda, gemaaid gazon, eigen oprit met een garage: *suburbia* zoals in de film. Hij woonde er zelf schuin tegenover, de huur bedroeg 900 dollar, contant aan hem te betalen.

Daar kreeg je in Amsterdam nauwelijks een garagebox voor.

Het huis lag aan de Monroe Avenue, noteerden we, in Vinita Terrace. Verlekkerd keken we alvast rond op Google Street View. Een lommerrijk, doodlopend straatje, in de voortuinen stonden beelden en bloemen en soms een Amerikaanse vlag. Op loopafstand zat een winkelcentrumpje met zo te zien in elk geval een supermarkt. Op een kwartiertje rijden bevond zich een uitgaanswijk. Ook de metro naar de universiteit was niet ver.

Perfect. Deal. Ik zag mijn nieuwe leven al helemaal voor me: ik zou eerst een groot eikenhouten bureau kopen. Vervolgens zou ik gaan schrijven aan mijn roman, in alle rust, als mijn vrouw naar het laboratorium was. Ten slotte zou ik af en toe een wandeling maken naar de buurtsuper voor vers brood en een Amerikaanse glimlach.

St. Louis zou mijn blokhut in de wildernis worden.

Vanaf het vliegveld waren we met onze huurauto binnen een kwartier in Vinita Terrace. Onze Monroe Avenue zag eruit zoals op Street View. Het enige wat tegenviel was de drukkende zomerhitte: bijna 35 graden Celsius. Binnen snorde de airco al en in de grote koelkast lagen blikjes cola en verse bagels klaar. We lieten de kat los, die onder het bed kroop. Zelf waren we ook nog wat beduusd van de zeven uur tijdsverschil en van de lange reis (rechtstreekse vluchten zijn er niet naar St. Louis, waardoor je, als je pech hebt met de aansluiting, zomaar een etmaal onderweg kunt zijn). Gelukkig was meneer Roth er ook, druk gebarend van opwinding.

Aan de eettafel schetste hij met een fineliner op een papier heel kundig een stadsplattegrond, steeds opkijkend of we de kennis wel opnamen, als een leraar voor een krijtbord. St. Louis bestond uit de ‘*city*’, die als een halvemaan in een bocht van de Mississippi lag. Daaromheen lagen de eerste *suburbs*, waar wij woonden. Vervolgens arceerde hij zowat het hele noorden van de binnenstad: ‘Hier moet je niet komen.’ Voor de rest van de agglomeratie gold grofweg diezelfde vuistregel: noord = niet goed.

Nu lag Vinita Terrace zelf in de noordelijke *suburbs*, maar volgens meneer Roth bevonden we ons in een verborgen oase – zij het in een als ongunstig bekendstaand deel van de stad. We moesten alleen een beetje opletten als we naar het centrum reden.

‘Dan kun je beter niet links afslaan bij Page Boulevard, ga liever

rechtdoor en dan via Forest Park.' En we moesten bij voorkeur niet naar de 'ghetto-Schnucks', de dichtstbijzijnde grote supermarkt. Daar was de kwaliteit minder (van de bezoekers of de producten, dat liet hij in het midden). Beter was de 'Jewish-Schnucks', dezelfde supermarkt, maar dan in een welvarende wijk waar veel Joden woonden.

Mijn oren klapperden. De laatste keer dat ik zulk reisadvies kreeg, was in een backpackershostel in Kaapstad. En toen was ik alsnog overvallen, in de straat van het hostel zelf.

Maar meneer Roth bezwoer ons dat hier in Vinita Terrace nooit wat gebeurde. 'Je kan op vakantie gaan zonder je huis op slot te doen!' We geloofden hem: hij woonde tenslotte aan de overkant.

Ons wijkje Vinita Terrace, leerden we, was een zelfstandige gemeente. Het hoorde bij de eerste suburbs van St. Louis, gebouwd voor mensen die begin vorige eeuw de drukke stad wilden ontvluchten. Het telde maar drie straten en er woonden volgens de laatste volkstelling 277 mensen.

Toch had Vinita Terrace eigen gemeenteraadsverkiezingen, een eigen sneeuwopruimdienst, zelfs een eigen politie. Voor die agenten moesten we opletten, adviseerde meneer Roth. Ze stonden namelijk vaak om de hoek geparkeerd, te azen op mensen die niet stopten voor het stopbord. 'Dus echt helemaal stoppen, ook als er geen verkeer is, en ook niet langzaam doorrollen.' Als de agenten zich met dit soort pietluttigheden bezighielden, dacht ik, dan viel het hier inderdaad mee.

Tot slot gaf de huisbaas nog een tip voor als we eens lekker uit eten wilden. Op tien minuten rijden naar het noorden had je een oud centrumpje met bakstenen huizen. Daar had je een leuk restaurant in een antieke treinwagon, waar je goede Europese wijn kon drinken. De naam van die andere oude suburb zei me toen nog helemaal niets: Ferguson.

Die avond zaten we voor het eerst buiten, we wiebelden wat op onze *porch swing*, het schommelbankje dat aan stalen kettingen aan het houten afdak hing. Het was nog steeds snikheet, we waren afgemat maar voldaan. Af en toe liepen er op straat zwarte mannen voorbij met ontblote, getatoeëerde basten en afgezakte broeken. Net rappers uit videoclip; maar ze slenterden onze veranda voorbij met minder bravoure, en droegen ook veel minder goud mee. Ze zwaaiden terug als wij zwaaiden.

Ons eerste weekend in Vinita Terrace vulden we met praktische zaken: internet regelen, een eikenhouten bureau kopen, dollars pinnen voor de huisbaas. Toen we het belangrijkste geregeld hadden, reden we alvast naar het laboratorium bij het academisch ziekenhuis, waar mijn vrouw op maandag zou beginnen.

Tegen het advies van onze huisbaas in sloegen we linksaf op Page Boulevard. Dat moest toch kunnen, er was veel verkeer, en het was nu eenmaal de snelste weg naar het centrum. Gaandeweg werden we stiller. We passeerden armoedige eettentjes met handgeschilderde opschriften. Sjofele minikerkjes. Aan beide kanten verschenen dichtgetimmerde panden. Vrijwel iedereen hier op straat was zwart. Ik dacht opnieuw aan Kaapstad.

En hoe dichterbij de binnenstad kwamen, hoe havelozer de aanblik werd. Garages met roestige wagens, drankzaakjes met tralies, overwoekerde stoepen en her en der een perceel waar gras woekerde. Dit was vast het getto – al was er iets gekks met dit getto. Je zag hier geen flats, geen troosteloze sociale woningbouw, geen *projects*. De woonhuizen waren statig: kasten, vrijstaand, opgetrokken uit negentiende-eeuws baksteen, met riant houten veranda's en ivoorwitte pilaren, balkons met gietijzeren sierwerk.

Dit leek eerder de grachtengordel, waar de oorspronkelijke bewoners halsoverkop uit weggevlucht waren.

Sommige panden waren half ingestort en overwoekerd, ont-

daan van dakgoten en alles wat maar waarde had, tot de bakstenen aan toe. Rottende veranda's hingen scheef aan de gevels.

Andere huizen waren verbrand en zo gelaten. Maar in de meeste andere huizen woonden nog wel mensen. En ook daar schilferde de verf vaak van de pilaren. Wat was hier gebeurd? Een tornado, een burgeroorlog, de apocalyps? Waarom hadden we dit niet voorbij zien komen op het nieuws?

De bewoners liepen op straat of zaten op hun veranda's alsof de ravage normaal was. We passeerden een neogotische kerk met dichtgetimmerde deuren en een ranke torenspits waar klimop door het kapotte glas in lood groeide.

Volgens Google waren we al bijna bij het universiteitsziekenhuis.

Rechtsaf nu, Delmar Boulevard oversteken. En zoals de zon opeens kan doorbreken, zo veranderde het stadslandschap bij toverslag. Opnieuw vielen we stil. Nu reden we langs weelderige villa's met ommuurde tuinen en opritten met blinkende auto's. Iets verderop passeerden we een taartvormige wolkenkrabber met luxehotel, bioscoopzalen en rode lopers; ertegenover lag een stadspark waar moeders jogden achter kinderwagens.

Algauw bereikten we de blokkentorens van het academisch ziekenhuis. Aan de voet was een uitgaanswijk voor studenten, met restaurants en terrassen. Er was een metrohalte, met veel beveiligers bij de ingang. Er liepen studenten met koffiebekers, artsen in lichtblauwe ziekenhuiskledij. Deze wijk voelde als thuiskomen. De meerderheid van de mensen was hier wit.

Op de terugweg namen we de route die onze huisbaas had aanbevolen, over een weg die dwars door het prachtige, kilometerslange Forest Park slingerde, naar onze oase.

Na dat ritje zocht ik op mijn laptop naar informatie over waar we nu precies doorheen waren gereden. St. Louis was een van de

meest gesegregeerde steden van Amerika, las ik. En inderdaad, nergens was de scheiding zo helder zichtbaar als bij de Delmar Boulevard.¹ Ten noorden van die weg was bijna iedereen zwart, ten zuiden de grote meerderheid wit. Die scheidslijn had zelfs een naam: de Delmar Divide. Met een eigen Wikipediapagina. Daar las ik dat de mensen aan de noordkant gemiddeld 18.000 dollar per jaar verdienden en aan de zuidkant 50.000 dollar. In sommige postcodegebieden aan de noordkant leefden de mensen gemiddeld achttien jaar korter dan in postcodegebieden een paar kilometer verderop aan de andere kant van Delmar.²

De scherpe lijn die we eerder die dag overstaken, kon onmogelijk spontaan zo zijn gegroeid, als klimop tegen een kerktoren. ‘Deze stad is Apartheid City’, zei ik tegen mijn vrouw. En dit bleek inderdaad geen nieuws, dit was gewoon de status quo. Ik vond tenminste weinig woedende opiniestukken over de antiëendoende rassenscheiding; in de nieuwsberichten over het noorden van St. Louis ging het vooral over misdaad en straf.

Binnen een paar zoekacties snapte ik ook waarom meneer Roth ons zo precies had gewaarschuwd. Misdaadcijfers bleken hier veel beter toegankelijk dan in Nederland. Ik stuitte bijvoorbeeld op een handige ‘buienradar’ van St. Louis, met de meest recente berovingen, inbraken en moorden per wijk. Ik vond talloze ranglijstjes van gevaarlijke steden. Ik las dat St. Louis net de nummer-éénpositie had overgenomen van Detroit, als gewelddadigste stad van Amerika. En dat de misdaad het hoogst was op de plekken waar veel zwarte Amerikanen wonen. En, leerde ik, dat wij in een wijk waren gaan wonen waar driekwart zwart was.

Het is met veiligheid zoals met gezondheid: als je er bezorgd over bent, kun je er beter niet al te veel over googelen, en toch is dat juist wat je doet. Handig, al die data; je wordt er alleen wel een beetje naar van. En paranoïde. Want je kunt al die statistieken vast heel goed nuanceren – zo leerde ik later ook – maar als er in het

holst van de nacht op de deur van je nieuwe huis wordt gebonsd, is het slecht kansrekenen.

Mijn vrouw en ik zitten rechtop in bed. Het zou natuurlijk meneer Roth kunnen zijn, die komt zeggen dat onze autolichten nog aanstaan. In Nederland zouden we wellicht de deur op een kiertje doen. Maar hier bellen we de politie van Vinita Terrace. Al binnen een paar minuten zien we de blauwe lichten in de nacht. Buiten treffen we twee agenten, ze zijn in gesprek met een zwarte vrouw van een jaar of dertig. Ze wijst naar ons, beweert dat ze ons kent.

De volgende dag vertelt meneer Roth dat hij nog nooit zoiets heeft meegemaakt. En in de tijd dat we nog in Vinita Terrace zullen wonen, zal zich zoiets inderdaad niet meer voordoen. Misschien was die vrouw gewoon wat in de war, of vergiste ze zich in een deur.

Ik weet wel dat de geest van St. Louis zich meteen in die eerste dagen meester van me maakt. Deze stad, met al zijn geschiedenis, is mijn zenuwstelsel aan het binnendringen. Het is een stad waar ik het liefst binnen blijf, een stad die me bang maakt.

Bang, ja, maar ook boos. Want dit Amerika, waar ik bij toeval ben beland, doet me eerder denken aan wat ik zag in Kaapstad of New Delhi. Waarom zou je naar een land gaan waar je al bent geweest? Nou, bijvoorbeeld omdat je er nog helemaal niets van hebt gezien.